

Hawliau Plant ar Waith - Astudiaethau Effaith

Nid yw'r naratifau 'Hawliau Plant ar Waith' a gynhwysir yn yr ddogfen hwn yn astudiaethau achos bywyd go iawn unigol. Maent yn astudiaethau effaith cyfansawdd dienw a ddatblygwyd o arsylwadau, ymgysylltu, a thystiolaeth a gasglwyd drwy waith Caerdydd sy'n Dda i Blant gyda phlant a phobl ifanc. Mae pob naratif yn dwyn ynghyd brofiadau, themâu a chanlyniadau a rennir i adlewyrchu effaith gyfunol arfer sy'n seiliedig ar hawliau ar draws gwahanol leoliadau a meysydd blaenoriaeth. Mae enwau a manylion adnabod yn ffuglennol, ond mae'r profiadau a ddisgrifir yn seiliedig ar waith go iawn sy'n digwydd yng Nghaerdydd, a'u diben yw dangos sut mae plant a phobl ifanc yn profi ymagwedd hawliau plant y ddinas yn ymarferol.

Hawliau Plant ar Waith

Gwobr Ysgolion sy'n Parchu Hawliau

Amara

Pan ymunodd Amara â'i hysgol newydd yng Nghaerdydd, roedd hi'n nerfus am ddechrau mewn rhywle anghyfarwydd. Yn y wlad roedd hi'n byw o'r blaen, nid oedd hi erioed wedi dysgu am hawliau plant ac yn teimlo nad oedd ei llais yn bwysig.

O'i diwrnod cyntaf, roedd pethau'n wahanol. Roedd grŵp croesawgar o ddisgyblion – rhai yn siarad ei hiaith gyntaf – yn gwneud iddi deimlo'n ddiogel ac yn gartrefol. Dysgodd yn gyflym am ei hawliau mewn gwersi, gwasanaethau, ac ar draws bywyd yr ysgol.

Wedi'i hannog i ddefnyddio ei llais, ymunodd Amara â grwpiau disgyblion, cymryd rhan mewn cyfweiliadau staff, a helpu i lunio polisiâu ysgol trwy lens hawliau. Dros amser, dechreuodd hefyd siarad dros eraill – yn enwedig newydd-ddyfodiaid – a rhannu syniadau gyda'r Cyngor ar sut i wneud y ddinas yn fwy croesawgar i bobl ifanc.

O fewn blwyddyn, roedd hyder Amara wedi ffynnu. Roedd yn teimlo ymdeimlad cryf o berthyn i gymuned ysgol sydd wedi'i hadeiladu ar barch a chydaddoldeb, lle roedd ei safbwyntiau yn cael eu gwerthfawrogi ac roedd ganddi'r pŵer i siapio ei hysgol, ei dinas a'i haddysg.

Hawliau Plant ar Waith

Lle – cynllunio a dylunio trefol

Amina

Roedd Amina yn aml yn teimlo'n anniogel yn ei pharc lleol. Roedd yn cael ei ddominyddu gan fechgyn yn chwarae pêl-droed, ac nid oedd llawer o loches na seddi i eraill.

Ymunodd â grŵp ffocws a gynhaliwyd gan Brifysgol Caerdydd a Caerdydd sy'n Dda i Blant, gan rannu ei phrofiadau a'i syniadau. Helpodd i gyd-ddylunio gwelliannau fel gwell goleuadau, ardaloedd chwarae cynhwysol, a mannau cysgodol.

Mae Amina bellach yn teimlo'n falch o weld ei syniadau yn cael eu hadlewyrchu yng nghynlluniau'r parc. Mae'n teimlo ei bod yn cael ei chlywed, ei gwerthfawrogi a'i grymuso – gan wybod ei bod yn helpu i wneud Caerdydd yn fwy croesawgar i ferched fel hi.

Mia

Pan glywodd Mia, myfyrwraig ysgol uwchradd 15 oed, am y Cynllun Datblygu Lleol am y tro cyntaf, roedd yn meddwl ei fod "ar gyfer gwleidyddion yn unig." Yn ei gweithdy, sylweddolodd y byddai'r cynllun yn pennu sut roedd ei dinas yn edrych ac yn teimlo erbyn iddi fod yn oedolyn. Siaradodd Mia yn angerddol am wasanaethau bws: pa mor ddrud oedd tocynnau, gan ei hatal hi a'i ffrindiau rhag mynd i weithgareddau ar ôl ysgol. Tynnodd sylw hefyd at y diffyg llwybrau beicio diogel yn ei chymdogaeth.

Am y tro cyntaf, roedd yn teimlo bod y rhai sy'n gwneud penderfyniadau wir yn gwrando. Ar ôl y sesiwn, dywedodd Mia: "Mae'n teimlo fel bod gennyn ni'r pŵer i wneud Caerdydd yn well i ni ac i'r plant sy'n dod ar ein hôl."

Hawliau Plant ar Waith

Cyfranogiad

El

Ymunodd El â Chyngor Ieuencid Caerdydd yn 13 oed. Ar y dechrau, nid oeddent yn hyderus iawn ac yn ei chael yn anodd siarad. Ond trwy weithdai, hyfforddiant, ac anogaeth gan bobl ifanc eraill, roeddent yn dechrau cymryd rhan mewn dadleuon a phrosiectau yn raddol.

Erbyn yr oeddent yn 16 oed, roedd El wedi datblygu angerdd gwirioneddol am yr amgylchedd. Fe wnaethant feithrin hyder trwy waith is-grŵp, siarad cyhoeddus, a phrosiectau sy'n mynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd a llygredd plastig. Fe wnaethant hefyd ymuno â chyfarfodydd craffu, y rhaglenni Cyfwelwyr Ifanc ac Arolygwyr Ifanc, a chynrychioli Caerdydd mewn uwchgynhadledd amgylcheddol genedlaethol, lle gwnaethant gyd-arwain trafodaethau gyda gwyddonwyr.

Dros amser, daeth El yn un o wirfoddolwyr mwyaf ymroddedig CIC, gan gyfrannu cannoedd o oriau a dangos sut y gall [cyfranogiad](#) drawsnewid person ifanc swil yn arweinydd hyderus ac eiriolwr dros hawliau plant.

Idris

Mae gan Idris anabledd corfforol ac mae'n poeni na fyddai'n gallu ymuno mewn hyfforddiant beicio yn yr ysgol. Pan esboniodd hyn i'r tîm diogelwch ar y ffyrdd, fe wnaethant weithio gyda Pedal Power i ddarparu treic wedi'i addasu a sicrhau bod staff wedi'u hyfforddi i gefnogi ei anghenion.

Roedd cymryd rhan ochr yn ochr â'i gyd-ddisgyblion yn drobwynt i Idris. Nid oedd yn gwylio o'r ochr mwyach ond yn dysgu'r un sgiliau â'i ffrindiau. Roedd beicio gyda nhw wedi rhoi annibyniaeth, rhyddid, ac ymdeimlad o berthyn iddo. I Idris, dangosodd y profiad fod cynhwysiant yn dod yn bosibl pan fydd gwasanaethau yn gwrando ac yn addasu i anghenion plant.

Sara

Mae gan Sara anghenion dysgu ychwanegol ac weithiau roedd yn teimlo ei bod wedi'i gadael allan pan oedd oedolion yn gwneud penderfyniadau am y gwasanaethau a oedd yn defnyddio. Pan hysbysebodd y Cyngor am reolwr newydd yn y tîm Hyfforddiant Teithio Annibynnol, gwahoddwyd Sara a grŵp o ddisgyblion a oedd wedi cwblhau'r hyfforddiant i helpu gyda'r recriwtio.

Roedd yn gwrando ar gyflwyniadau, gofyn cwestiynau, a llenwi ffurflenni gwerthuso ymgeiswyr ar ôl pob cyfweiliad. I Sara, dyma'r tro cyntaf iddi gymryd rhan mewn penderfyniad mor bwysig. Roedd yn teimlo bod ei barn yn wirioneddol bwysig. Roedd gwybod bod ei mewnbwn wedi helpu i ddewis y person a fyddai'n cefnogi disgyblion y dyfodol yn rhoi balchder iddi ac ymdeimlad newydd o hyder yn ei llais ei hun.

Hawliau Plant ar Waith

Cyfartal ac yn Cael eu Cynnwys

Sian

Roedd Sian yn arfer gweld rhai gwersi yn yr ysgol yn anghyfforddus. Roedd jôcs a sylwadau gan fechgyn yn ei dosbarth yn aml yn mynd heb eu herio, ac roedd yn teimlo'n rhwystredig nad oedd merched bob amser yn cael eu trin â pharch. Eleni, fe newidiodd pethau. Cyflwynodd ei hysgol drafodaethau yn yr ystafell ddosbarth ar degwch rhywedd a gwrywdod cadarnhaol, a chymerodd bechgyn o'i grŵp blwyddyn ran mewn gweithdy dan arweiniad Matt Brown, sylfaenydd She Is Not Your Rehab.

Sylwodd Sian ar wahaniaeth ar unwaith. Dechreuodd athrawon gwrywaidd herio ymddygiad amharchus pan ddigwyddodd, ac roedd bechgyn yn ei dosbarth yn siarad gyda mwy o feddwl a dealltwriaeth. Mae Sian yn teimlo bod ei hysgol o ddifrif am gydraddoldeb. Mae bellach yn teimlo'n fwy hyderus mewn gwersi, yn mwynhau gwell perthynas â'i chyfoedion, ac yn gweld ei chyd-ddisgyblion gwrywaidd fel cyfeillion wrth wneud yr ysgol yn lle mwy parchus i bawb.

Aled

Roedd Aled bob amser eisiau beicio i'r ysgol gyda'i ffrindiau, ond nid oedd ei deulu'n gallu fforddio beic. Yn ystod hyfforddiant beicio yn yr ysgol, rhannodd hyn gyda'r hyfforddwyr, a adroddodd hynny'n ôl i dîm y Cyngor. Yn fuan wedyn, derbyniodd Aled feic trwy'r cynllun ReCYCLE, sy'n darparu beiciau wedi'u hadnewyddu i bobl ifanc sydd eu hangen.

Nawr, mae Aled yn beicio i'r ysgol y rhan fwyaf o ddyddiau, gan ennill annibyniaeth a hyder. Mae'n teimlo'n falch bod ei lais – sylw syml yn ystod hyfforddiant – wedi helpu i sbarduno datrysiad sydd wedi cefnogi dros 100 o blant ledled y ddinas. I Aled, roedd cael rhywun yn gwrandao arno yn golygu nid yn unig cael beic, ond hefyd bod yn rhan o ddinas lle gall syniadau pobl ifanc arwain at newid go iawn.

Sita

Roedd Sita yn aml yn gweld mannau cyhoeddus yn llethol iawn. Gallai ymweld â'r llyfrgell gyda'i theulu fod yn straen – nid oedd byth yn gwybod sut fyddai'r lle, ac weithiau roedd y sŵn a'r bwrlwm yn ei gwneud yn bryderus.

Dechreuodd pethau newid pan gyflwynodd y llyfrgell gorneli synhwyrdd a bagiau cefn i'w benthyg wedi'u dylunio gyda phobl ifanc niwrowahanol. Defnyddiodd Sita fag cefn synhwyrdd yn ystod ei hymweliadau, a roddodd offer iddi aros yn ddigynnwrf a chanolbwytio. Cyn ei thaith gyntaf yn ôl, archwiliodd y daith rithwir newydd ar-lein, felly roedd yn gwybod yn union beth i'w ddisgwyl pan gyrhaeddodd.

Nawr, mae Sita yn edrych ymlaen at ei hymweliadau â'r llyfrgell. Mae'n mwynhau dewis llyfrau mewn amgylchedd mwy digynnwrf, mwy croesawgar, ac nid yw ei theulu bellach yn poeni y bydd y profiad yn llethol iawn. I Sita, mae'r newidiadau bach hyn wedi gwneud gwahaniaeth mawr – gan droi'r llyfrgell yn rhywle lle mae'n teimlo ei bod wedi'i chynnwys, yn ddiogel ac yn gallu ffynnu.

Mohammad

Cyn ymuno â'r rhaglen arweinyddiaeth Take Your Place, nid oedd Mohammad yn gweld ei hun fel arweinydd. Anaml y gwelodd fodelau rôl a oedd yn edrych fel fe mewn swyddi dylanwadol ac nid oedd yn siŵr sut y gallai wneud i'w lais gael ei glywed.

Trwy'r rhaglen, a gynhelir gan Common Wealth Theatre, datblygodd Mohammad sgiliau newydd mewn cyfathrebu ac arweinyddiaeth. Adeiladodd gyfeillgarwch, daeth o hyd i hyder wrth siarad, a chyfarfu â modelau rôl o'i gymuned ei hun a'i ysbrydolodd i gredu bod arweinyddiaeth yn bosibl.

Ers cwblhau'r cwrs, mae Mohammad wedi cymryd rhan mewn dau brosiect cymunedol newydd – ymgyrch dan arweiniad pobl ifanc ar weithredu ar yr hinsawdd a gŵyl ddiwylliannol leol. Mae'r cyfleoedd hyn wedi rhoi llwyfan iddo gyfrannu ac i weld ei hun fel rhan o ddyfodol Caerdydd